

Liite 3:

NÄYTTEENOTTO-OHJE:

Savustetut kalastustuotteet ja lihavalmisteet PAH -analyysiin

Näytteenotossa noudatetaan asetusta (EY) N:o 333/2007 ja sen muutosta 836/2011. Asetukset löytyvät kokonaisuudessaan linkeistä

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:088:0029:0038:FI:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:215:0009:0016:FI:PDF>

Tässä esitetään tiivistelmä asetuksista koskien savustettujen kala- ja liha- sekä niistä valmistettujen tuotteiden näytteenottoa.

Yleistä

Otettaessa näytteitä PAH -analyysia varten on mahdollisuuksien mukaan vältettävä muoviastioiden käyttöä, koska ne voivat muuttaa näytteen PAH -pitoisuutta. Näyte tulee suojata myös valolta. Käytännössä näytteet voidaan esimerkiksi kääriä alumiinifolioon ennen näytteen asettamista muovipussiin tai vuoraamalla muovinen näyteastia foliolla. Valmiiksi pakatut tuotteet voidaan laittaa suoraan muovipussiin. Muovipussien tulee olla elintarvikkeiden säilytykseen tarkoitettua muovia, ei esimerkiksi jättesäkkejä, jotka saattavat vaikuttaa näytteen PAH -pitoisuuteen.

Näytteenotto

Näytteeseen kerätään noin 3-10 kpl **perusnäytteitä** (kutsutaan myös osanäytteeksi) erän koosta riippuen (taulukot 1 ja 2). Perusnäytteet yhdistetään yhdeksi **kokoomanäytteeksi**, jonka **minimikoko on 1 kg**. Kaikki yhteen näytteeseen kerätyt perusnäytteet tulee olla samaa tuotantoerää ja samaa tuotetta.

Kaikki näytteet **sinetöidään**

- sinettitarroja saa tarvittaessa Evirasta lähettämällä sähköpostia osoitteisiin pahvalvontahanke@evira.fi

Näytteet tulee **merkitä niin selvästi**, ettei sekaantumisen vaaraa ole.

- näytteiden mukana tulee olla huolellisesti ja selvästi täytetty Eviran näytteenottotodistus (liite 4).
- näytteenottotodistus on hyvä sulkea omaan muovipussiinsa, ettei se likaannu tai kastu
- katso lisää kohdasta ”Näytteenottotodistuksen täyttäminen”

Taulukko 1: Tutkittavasta erästä otettavien perusnäytteiden vähimmäislukumäärä

Erän paino (kg)	Perusnäytteiden vähimmäislukumäärä
< 50	3
≥ 50 mutta ≤ 500	5
> 500	10

Taulukko 2: Kokoomanäytteen muodostamiseksi otettavien pakkausten tai yksiköiden (perusnäytteiden) lukumäärä, jos erä koostuu erillisistä pakkauksista tai yksiköistä

Pakkausten tai yksiköiden lukumäärä erässä	Näytteeksi otettavien pakkausten tai yksiköiden lukumäärä
≤ 25	vähintään 1 pakkaus tai yksikkö
26–50	vähintään 3 pakkausta tai yksikköä
50–100	vähintään 5 pakkausta tai yksikköä
> 100	noin 5 %, enintään 10 pakkausta tai yksikköä

Valvontaviranomaisia pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että

- näyte otetaan tavaraerästä satunnaisesti (eri puolilta erää)
- perusnäytteiden määrävaatimus täyttyy
- näytteen minimikoko (1 kg) täyttyy

Näytteitä, jotka eivät vastaa asetuksenmukaista näytteenottoa, ei tutkita!

Näytteenottotodistuksen täyttäminen

Näytteenottotodistuksen jokainen kohta täytetään huolellisesti. Puutteellisesti täytettyjen todistusten osalta Evirasta saatetaan ottaa yhteyttä näytteenottajaan lisätietojen

saamiseksi. Puutteellinen näytteenottotodistus saattaa johtaa siihen, ettei näytettä tutkita Evirassa.

Yksityiskohtaisia huomioita näytteenottotodistuksen täyttämisestä:

- näytemäärä = ilmoitetaan perusnäytteistä koostuvan kokoomanäytteen paino. Huomiota tulee kiinnittää siihen, että näytteen vähimmäiskoko tulee olla 1 kg.
- kohta ”toimijalle on kerrottu mahdollisuudesta saada vastanäyte”: toimijalle kerrotaan näytteenoton yhteydessä hänen oikeudestaan saada vastanäyte. Näytteenottotodistukseen merkitään tieto siitä, että toimijalle on kerrottu asiasta. Vastanäytteestä lisää ohjeen kohdassa ”Toimijan oikeus saada vastanäyte”.
- kohta ”Millaisena elintarvike syödään”: sallitut enimmäismäärät asetetaan aina tuotteen syötävälle osalle. Osassa savustettuja tuotteita kuten savustetut kalat voi olla hankala arvioida, syödäänkö savustettu tuote sellaisenaan vai kuorittuna/poistamalla nahka. Näytteenottaja merkitsee näytteenottotodistukseen oman näkemyksensä asiasta. Mikäli toimijan näkemys poikkeaa viranomaisen näkemyksestä, merkitään molemmat vaihtoehdot näytteenottolomakkeeseen.

Toimijan oikeus saada vastanäyte

Mikäli toimija haluaa vastanäytteen, hänen tulee hänen ottaa suoraan yhteyttä Eviraan osoitteeseen pahvalvontahanke@evira.fi. Asetuksen 333/2007 mukaan vastanäyte annetaan aina virallisesta näytteestä, joka on homogenoitu laboratoriossa. Yksi osa homogenaatista lähetetään takaisin valvontaviranomaiselle, joka luovuttaa sinetöidyn vastanäytteen toimijalle kuittausta vastaan. Samalla annetaan toimijalle ohjeet näytteen säilyttämiseen (Evira ohjeistaa erikseen). Vastanäyte voidaan lähettää toimijan pyynnöstä myös suoraan siihen laboratorioon, jossa toimija haluaa sen tutkituttua. Vastanäyte tulee tutkia akkreditoidussa laboratoriossa. Toimija vastaa itse vastanäytteen analysointikuluista.

Evira toivoo, ettei toimijaa kannusteta ottamaan vastanäytettä ”varmuuden vuoksi”. Mikäli näyte on määräästenvastainen, voi toimija pyytää vastanäytettä myös tulosten valmistuttua Evirasta. Kaikista asetuksen 333/2007 mukaisista näytteistä otetaan aina Evirassa talteen vastanäyte, jota säilytetään kaksi kuukautta tulosten lähettämisen jälkeen.

Näytteiden lähettäminen

Mikäli näytteitä on otettu useampia, voidaan kaikki pakata samaan laatikkoon ja lähettää yhdellä kerralla Eviraan (jokaisella näytteellä tulee kuitenkin olla oma näytteenottotodistus). Näytteet pakataan tiiviisti ja huolellisesti ja varmistetaan, että tuotteet pysyvät kylmänä koko matkan pakkaamalla mukaan kylmälalleja.

Luotettavin tapa lähettää näyte Eviraan on Matkahuolto, josta näytteet tuodaan Eviraan perille saakka 2 kertaa päivässä. Matkahuollossa on myös sovittu, että näytteitä säilytetään kylmässä yön yli, mikäli toimitus saman päivän aikana Eviraan ei ole mahdollista.

Näytteen lähettämiseen voidaan käyttää myös postin ”ovelta ovelle” -pakettia, tai kuriiripalvelua kuten DHL:ää. Näytteiden tulisi olla perillä lähetyspäivän aikana, muutoin näytteiden kylmäsäilytys tulee varmistaa yön yli.

Näytteiden tulee olla perillä perjantaiamuun mennessä, niin että ne ehditään käsitellä Evirassa tarkoituksen mukaisesti ennen viikonloppua.

Näytteet lähetetään Eviraan osoitteella:

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Kemian ja toksikologian tutkimusyksikkö/näytteiden vastaanotto/PAH
Mustialankatu 3
00790 Helsinki

HUOM: Näytteitä EI SAA LÄHETTÄÄ Eviraan henkilöiden nimellä, silloin paketteja ei toimiteta Eviraan, vaan ne jäävät postiin/Matkahuoltoon odottamaan (liittyy Eviran sopimukseen Matkahuollon ja postin kanssa). Paketit tulee osoittaa EVIRALLE.

Näytteiden pitäisi ehtiä laboratorioon viimeistään 1.12.2012.

Lisätietoja

pahvalvontahanke@evira.fi

Ulla Luhtasela
ylitarkastaja
Tuoteturvallisuusyksikkö
puh. 040 487 7798